Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

25 февруари 2025 година*

„Преюдициално запитване — Конкуренция — Господстващо положение — Член 102 ДФЕС — Цифрови пазари — Цифрова платформа — Отказ на разработило цифрова платформа предприятие с господстващо положение да предостави възможност за достъп до тази платформа на разработило приложение трето предприятие, като осигури оперативната съвместимост на платформата и на приложението — Преценка дали достъпът до цифрова платформа е абсолютно необходим — Последици от поведението, в което се упреква въпросното предприятие — Обективна обоснованост — Необходимост предприятието с господстващо положение да разработи модел за категория приложения, за да предостави възможност за достъп — Определяне на съответния пазар надолу по веригата“

По дело C-233/23

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Consiglio di Stato (Държавен съвет, Италия) с акт от 7 април 2023 г., постъпил в Съда на 13 април 2023 г., в рамките на производство по дело

Alphabet Inc.,

Google LLC,

Google Italy Srl

срещу

Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato,

при участието на:

Enel X Italia Srl,

Enel X Way Srl

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: K. Lenaerts, председател, F. Biltgen, K. Jürimäe, C. Lycourgos, I. Jarukaitis, M. L. Arastey Sahún, S. Rodin, A. Kumin, N. Jääskinen и D. Gratsias, председатели на състави, E. Regan, I. Ziemele и O. Spineanu-Matei (докладчик), съдии,

* Език на производството: италиански.

генерален адвокат: L. Medina,

секретар: C. Di Bella, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 23 април 2024 г.,

като има предвид становищата, представени:

– pour Alphabet Inc., Google LLC и Google Italy Srl, от N. Latronico, M. Siragusa и M. Zotta, avvocati, както и от A. Lamadrid de Pablo, abogado,

– за Enel X Italia Srl и Enel X Way Srl, от F. Cintioli и G. Lo Pinto, avvocati,

– за италианското правителство, от G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от L. Fiandaca и F. Sclafani, avvocati dello Stato,

– за гръцкото правителство, от V. Baroutas и K. Boskovits, в качеството на представители,

– за Европейската комисия, от G. Conte и C. Sjödin, в качеството на представители,

– за Надзорния орган на ЕАСТ, от C. Simpson и M. Sánchez Rydelski, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 5 септември 2024 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 102 ДФЕС.

2 Запитването е отправено в рамките на спор, воден от Alphabet Inc., Google LLC и Google Italy Srl с Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (Орган за защита на конкуренцията и на пазара, Италия) (наричан по-нататък „AGCM“), по повод на решението на този орган да санкционира посочените дружества за нарушение на член 102 ДФЕС поради отказа им да предоставят възможност за оперативна съвместимост на приложение, разработено от трето предприятие с цел доставка на услуги, свързани със зареждането на електрически автомобили, с предлаганата от посочените дружества цифрова платформа Android Auto (наричана по-нататък „Android Auto“).

Правна уредба

3 Член 102 ДФЕС гласи:

„Забранена като несъвместима с вътрешния пазар е всяка злоупотреба от страна на едно или повече предприятия с господстващо положение в рамките на вътрешния пазар или в съществена част от него, доколкото тя може да повлияе върху търговията между държавите членки.

Такава злоупотреба в частност може да се изразява в:

а) пряко или косвено налагане на нелоялни покупни или продажни цени или на други несправедливи условия за търговия;

б) ограничаване на производството, пазарите или технологичното развитие във вреда на потребителите;

в) прилагане на различни условия по отношение на еквивалентни сделки с други търговски партньори, като по този начин ги поставя в сравнително по-неблагоприятно положение;

г) поставяне на сключването на договори в зависимост от приемането на допълнителни задължения от другите страни, които по своя характер или в съответствие с търговската практика нямат връзка с предмета на тези договори“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

4 Google е дъщерно дружество на Alphabet, което контролира Google Italy, установено в Италия.

5 Google разработва Android OS — операционна система за мобилни устройства на различни производители. Тази система се предоставя на разположение с лиценз с отворен код и по принцип може да се използва безплатно и да се изменя, без да е необходимо разрешение.

6 Android Auto е пусната през 2015 г. от Google и е разработена за мобилните устройства, работещи с операционната система Android OS, за да се предостави възможност на техните ползватели за пряк достъп чрез екрана на информационно-развлекателната система на моторното превозно средство до намиращи се на тези устройства приложения.

7 За да осигури оперативната съвместимост на всяко приложение с Android Auto, като същевременно се избегне извършването на дълги и скъпоструващи тестове за тази цел, Google предлага решения за цели категории приложения под формата на „templates“ (модели) за всяко решение за оперативна съвместимост (наричани по-нататък „моделът“). Тези модели дават възможност на трети лица да създадат оперативно съвместими с Android Auto варианти на приложенията си. В края на 2018 г. има на разположение модели само за мултимедийните приложения и приложенията за съобщения. За да задоволи на нуждите на потребителите на приложения за навигация, Google разработва или придобива приложения за картографиране и навигация, а именно Google Maps и Waze, които са

оперативно съвместими с Android Auto. Освен това в някои случаи Google е позволило на външни разработчици да разработят персонализирани приложения без предварително установен модел.

8 Enel X Italia Srl е част от групата Enel, която стопанисва над 60 % от наличните колонки за зареждане на електрически превозни средства в Италия и предоставя услуги по такова зареждане.

9 През май 2018 г. Enel X Italia пуска приложението JuicePass, което е достъпно за ползващите мобилни устройства, работещи с операционната система Android OS, и което може да бъде изтеглено от Google Play. Това приложение предлага редица функционалности за зареждането на електрически моторни превозни средства. По-специално то дава възможност на ползвателите им да търсят и резервират колонки за зареждане върху дадена карта, да прехвърлят търсенето върху приложението Google Maps, за да се даде възможност за навигация към избраната колонка за зареждане, както и да започват, прекъсват и наблюдават зареждането, и съответно да платят.

10 През септември 2018 г. Enel X Italia иска от Google да предприеме необходимите действия, за да осигури оперативната съвместимост на JuicePass с Android Auto, което Google отказва, с мотива че мултимедийните приложения и приложенията за съобщения били единствените приложения на трети предприятия, които са оперативно съвместими с Android Auto. След ново искане от страна на Enel X Italia, направено през декември 2018 г., през януари 2019 г. Google отново отказва да предприеме тези действия по съображения за сигурност и поради необходимостта от рационално разпределение на ресурсите, необходими за създаването на нов модел.

11 На 12 февруари 2019 г. Enel X Italia сезира AGCM, като твърди, че поведението на Google, изразяващо се в необоснован отказ да предостави възможност приложението JuicePass да бъде използвано чрез Android Auto, представлява нарушение на член 102 ДФЕС.

12 През октомври 2020 г. Google публикува модел за проектиране на експериментални версии на приложения за зареждане на електрически автомобили, оперативно съвместими с Android Auto.

13 С решение от 27 април 2021 г. AGCM приема, че поведението на Google, което се изразява във възпрепятстване и отлагане на предоставянето на разположение на JuicePass в Android Auto, представлява злоупотреба с господстващо положение по смисъла на член 102 ДФЕС. Този орган разпорежда на Google по-специално да публикува окончателната версия на модела за разработване на приложения за зареждане на електрически автомобили и да разработи евентуалните липсващи в тази версия функционалности, посочени като съществени от Enel X Italia. Този орган също така налага солидарно на Alphabet, Google и Google Italy административна имуществена санкция в размер на 102 084 433,91 евро.

14 Тези дружества обжалват решението на AGCM пред Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Регионален административен съд Лацио, Италия), който отхвърля жалбата в нейната цялост.

15 Посочените дружества обжалват това съдебно решение пред запитващата юрисдикция Consiglio di Stato (Държавен съвет, Италия).

16 Тази юрисдикция посочва, че според AGCM, в отговор на искането на Enel X Italia, Google не е предоставило подходящите информационно-технологични решения и по този начин необосновано е възпрепятствало и забавило предоставянето на разположение на приложението JuicePass в Android Auto. Тя уточнява, че според AGCM поведението на Google поради господстващото му положение е от значение за защитата на конкуренцията и динамиката на пазара, тъй като Google играе централна роля, по-специално при предоставянето на възможност на професионалните потребители, в случая разработчиците, да получат достъп до потребителите, състоящи се от крайните потребители на приложения. По-специално видовете и специфичните характеристики на приложенията, които могат да бъдат публикувани в Android Auto, както и моментът на определяне и предоставяне на необходимите инструменти за програмиране зависели изключително от Google.

17 Запитващата юрисдикция отбелязва също, че според AGCM съществува реална конкуренция между приложенията Google Maps и JuicePass, тъй като тези две приложения предлагат услуги за търсене и навигация по отношение на станциите за зареждане на електрически автомобили. Според AGCM между посочените приложения съществува и потенциална конкуренция, тъй като JuicePass предлага функции, които били нови, но в бъдеще биха могли да бъдат интегрирани в Google Maps. Тази юрисдикция добавя, че според AGCM, като се има предвид частичното припокриване между едни и същи приложения, както и интегрирането на приложението Google Maps в Android Auto, докато приложението JuicePass е било изключено, отказът на Google трябва да се разглежда в контекста на отказ за оперативна съвместимост, равнозначен на отказ да се сключи договор, довел до нарушение на принципа на равни условия на конкуренция, произтичащо от предоставянето на несправедливо предимство в полза на приложението на Google в ущърб на приложението на негов конкурент.

18 Пред запитващата юрисдикция Alphabet, Google и Google Italy твърдят по-специално, че AGCM не е разгледал правилно условията, които дават възможност да се прецени дали отказът за предоставяне представлява злоупотреба, и по същество упрекват този орган, че не е анализирал въпроса дали достъпът до Android Auto е абсолютно необходим за приложението JuicePass. Те твърдят също, че поведението на Google е било обосновано от обективни и легитимни съображения.

19 Освен това тези дружества твърдят, че тъй като поведението, в което са упрекнати, се отнася до достъпа до Android Auto, за да се констатира злоупотреба с господстващо положение, е необходимо да се определи съответният пазар, на който действа Android Auto, и да се констатира, че това приложение има господстващо положение на този пазар. В допълнение те считат, че AGCM не е установил нито съответния пазар надолу по веригата, нито господстващото положение на Google на него, а само е идентифицирал „конкурентна среда“, в която приложенията за навигация се конкурират с приложенията за зареждане на електрически автомобили, без да извърши необходимия анализ, за да заключи, че такава „конкурентна среда“ представлявала съответен пазар от гледна точка на конкурентното право. На последно място, те изтъкват, че не е възможно да се твърди, че съществува отношение на конкуренция между Google Maps и JuicePass.

20 Запитващата юрисдикция посочва, че предвид последиците, които поведението на Google може да има в конкретния икономически сектор, в който се вписва, това поведение може да съставлява представляващ злоупотреба отказ за доставка и да нарушава член 102 ДФЕС.

21 Запитващата юрисдикция отбелязва, че Google заема господстващо положение на пазара посредством операционната система Android OS и Google Play, тъй като Android Auto е само развой на тази операционна система за информационно-развлекателната система на моторно превозно средство. Достъпът до Android Auto, изглежда, бил „абсолютно необходим“, за да се предостави възможност на Enel X Italia да предлага на крайните потребители приложения, които могат да се използват лесно и безопасно, когато тези потребители управляват такова превозно средство. В това отношение не бива да се пренебрегва бързото развитие в цифровия сектор, което може да има за последица да се считат за „необходими“ продуктите или услугите, първоначално проектирани само за улесняване на използването на вече съществуващи стоки.

22 Според запитващата юрисдикция поведението на Google, изглежда, потенциално може да премахне конкуренцията на пазара. Всъщност с оглед на характеристиките на цифровите пазари можело да се твърди, че ако не се предостави възможност за достъп до Android Auto за приложението JuicePass, потребителите щели да загубят интерес към него и че подобно поведение можело да създаде пречка за използването от потребителите на по-добър продукт, за който има потенциално търсене. Освен това не било изключено в съществуващо генерично приложение, а именно Google Maps, да може да се включат специфичните функции на JuicePass. Също така отказът на Google спрямо Enel X Italia не изглеждал обоснован от действителни обективни съображения.

23 Ето защо запитващата юрисдикция счита, че за да се произнесе по спора, с който е сезирана, е необходимо да получи разяснения относно тълкуването на член 102 ДФЕС, и главно относно съдебната практика, установена с решение от 26 ноември 1998 г., Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569), което се отнася до случаи на отказан достъп до инфраструктура на предприятие с господстващо положение. В това отношение посочената юрисдикция счита, че цитираната съдебна практика не изглежда пряко приложима в случая и иска да се установи дали специфичните характеристики на функционирането на цифровите пазари обосновават отклоняване от посочените в това решение условия в положение като това, с което е сезирана, или най-малкото гъвкавото им тълкуване. Посочената юрисдикция изпитва съмнения и относно начина, по който органите за защита на конкуренцията трябва да определят съответните пазари в случай на отказ на достъп като този, с който е сезирана.

24 При тези обстоятелства Consiglio di Stato (Държавен съвет) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Трябва ли съгласно член 102 ДФЕС изискването за абсолютна необходимост на продукта, чието предоставяне е отказано, да се тълкува в смисъл, че достъпът трябва да е абсолютно необходим за упражняването на определена дейност на съседен пазар, или е достатъчно достъпът да е абсолютно необходим за по-удобното използване на продуктите или услугите, предлагани от предприятието, което иска достъп, по-специално когато основната функция на продукта, за който се отнася отказът, е да направи използването на съществуващи продукти или услуги по-лесно и удобно?

2) Може ли в контекста на поведение, квалифицирано като отказ за предоставяне, дадено поведение да се счита за злоупотреба по смисъла на член 102 ДФЕС, когато въпреки липсата на достъп до исканията продукт i) предприятието, което иска достъп, вече осъществява дейност на пазара и е продължило да расте през целия период на твърдяната злоупотреба и ii) други оператори в конкуренция с предприятието, което иска достъп до продукта, са продължили да осъществяват дейност на пазара?

3) Трябва ли в контекста на злоупотреба, състояща се в отказ да се предостави достъп до продукт или услуга, за който/която се твърди, че е абсолютно необходим(а), член 102 ДФЕС да се тълкува в смисъл, че несъществуването на продукта или услугата към момента на искането за предоставяне трябва да се вземе предвид като обективно основание за този отказ, или най-малкото длъжен ли органът по конкуренция е да извърши въз основа на обективни обстоятелства анализ на времето, необходимо на предприятие с господстващо положение за разработването на продукта или услугата, за който/която се иска достъп, или вместо това е необходимо предприятието с господстващо положение, предвид отговорността, която поема на пазара, да бъде задължено да уведоми лицето, което иска достъп, за необходимото за разработването на продукта време?

4) Трябва ли член 102 ДФЕС да се тълкува в смисъл, че предприятие с господстващо положение, което притежава контрола върху цифрова платформа, може да бъде задължено да промени своите продукти или да разработи нови, за да позволи на лицата, които поискат това, да имат достъп до тези продукти? В този случай длъжно ли е предприятието с господстващо положение да вземе предвид общите нужди на пазара или нуждите на отделното предприятие, което иска достъп, за който твърди, че е абсолютно необходим, или най-малкото, предвид особената отговорност, която поема на пазара, трябва ли да определи предварително обективни критерии за разглеждане на отправените до него искания и за степенуване на техния приоритетен ред?

5) Трябва ли в контекста на злоупотреба, състояща се в отказ да се предостави достъп до продукт или услуга, за който/която се твърди, че е абсолютно необходим(а), член 102 ДФЕС да се тълкува в смисъл, че органът по конкуренцията е длъжен предварително да определи и да идентифицира съответния засегнат от злоупотребата пазар надолу по веригата и може ли той да е и само потенциален?“.

По допустимостта на преюдициалното запитване

25 Според Enel X Italia преюдициалното запитване е недопустимо, тъй като отговорът на Съда на поставените въпроси не е необходим за решаването на спора по главното производство. Всъщност запитващата юрисдикция вече формирала становище относно насоката, която възнамерява да следва, и не искала от Съда да разсее съмнение относно тълкуването на член 102 ДФЕС, а да приеме решение, потвърждаващо това становище, което може да послужи за отправна точка в бъдещи производства, в които се повдигат въпроси, идентични на поставените в главното производство.

26 Съгласно постоянната съдебна практика в рамките на сътрудничеството между Съда и националните юрисдикции, въведено с член 267 ДФЕС, само националният съд, който е сезиран със спора и трябва да поеме отговорността за последващото му съдебно решаване, може да прецени — предвид особеностите на делото — както необходимостта от

преюдициално решение, за да може да се произнесе, така и релевантността на въпросите, които поставя на Съда. Следователно, щом като отправените въпроси се отнасят до тълкуването на правото на Съюза, Съдът по принцип е длъжен да се произнесе (решение от 4 октомври 2024 г., Bezirkshauptmannschaft Landeck (Опит за достъп до запазени на мобилен телефон данни), C-548/21, EU:C:2024:830, т. 46 и цитираната съдебна практика).

27 От това следва, че въпросите, които се отнасят до правото на Съюза, по презумпция са релевантни. Съдът може да откаже да се произнесе по отправен от национална юрисдикция преюдициален въпрос само когато е съвсем очевидно, че искането тълкуване или преценката на валидността на норма от правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора в главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси (решение от 4 октомври 2024 г., Bezirkshauptmannschaft Landeck (Опит за достъп до запазени на мобилен телефон данни), C-548/21, EU:C:2024:830, т. 47 и цитираната съдебна практика).

28 В случая от акта за преюдициално запитване е видно, от една страна, че спорът в главното производство се отнася до прилагането на член 102 ДФЕС поради отказа на Google да уважи искане, отправено до него от трето предприятие, за да предостави възможност за оперативна съвместимост на разработено от това предприятие приложение с разработена от Google цифрова платформа, и от друга страна, че запитващата юрисдикция иска да се установи как следва да се тълкува член 102 ДФЕС в случай на такъв отказ. Въпросите на тази юрисдикция по същество се отнасят по-специално, най-напред, до понятието за „абсолютната необходимост“ от достъпа до стоката или услугата, която е отказано да се предостави, на следващо място, до въпроса за последиците от поведението, в което е упреквано предприятието с господстващо положение, след това до понятието „обективна обоснованост“ и евентуалните задължения на това предприятие, както и на последно място, до определянето на пазара, на който биха могли да настъпят антиконкурентни последици.

29 Освен това в акта за преюдициално запитване се посочват конкретните основания, поради които запитващата юрисдикция иска да се установи как следва да се тълкува член 102 ДФЕС и счита за необходимо да постави преюдициални въпроси на Съда.

30 При тези обстоятелства не е очевидно, че искането тълкуване на член 102 ДФЕС няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора по главното производство, или че поставеният проблем е хипотетичен.

31 Освен това следва да се отбележи, че както по същество е припомнено в точка 18 от Препоръките към националните юрисдикции относно отправянето на преюдициални запитвания (ОВ C, C/2024/6008), чийто текст в това отношение е идентичен с този на точка 18 от Препоръките, публикувани през 2019 г. (ОВ C 2019, 380 г., стр. 1), формулирането от запитващата юрисдикция на някои съображения относно отговорите, които следва да се дадат на поставените въпроси, не поставя под въпрос допустимостта на тези въпроси.

32 Следователно преюдициалното запитване е допустимо.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

33 Съгласно постоянната съдебна практика в рамките на въведеното с член 267 ДФЕС производство за сътрудничество между националните юрисдикции и Съда той трябва да даде на националния съд полезен отговор, който да му позволи да реши спора, с който е сезиран. С оглед на това при необходимост Съдът може да преформулира въпросите, които са му зададени. В това отношение той е длъжен да извлече от цялата информация, предоставена от националния съд, и по-специално от мотивите на акта за преюдициално запитване, разпоредбите от правото на Съюза, които изискват тълкуване предвид предмета на спора (решение от 30 април 2024 г., M.N. (EncroChat), C-670/22, EU:C:2024:372, т. 78 и цитираната съдебна практика)

34 В случая, както е видно от акта за преюдициално запитване, запитващата юрисдикция изхожда от схващането, че Android Auto е инфраструктура в цифровия сектор и че към момента на реализиране на поведението, в което са упреквани жалбоподателите в главното производство, изразяващо се в отказ да се предостави възможност за оперативна съвместимост с Android Auto на разработено от трето предприятие приложение, Google е имало господстващо положение на пазара, към който спада Android Auto. В това отношение следва да се припомни, че в рамките на производството по член 267 ДФЕС, основано на ясно разделение на правомощията между националните юрисдикции и Съда, само националният съд е компетентен да установи и извърши преценка на фактите по спора в главното производство (решение от 18 април 2024 г., Heureka Group (Уебсайтове за сравняване на цени), C-605/21, EU:C:2024:324, т. 66 и цитираната съдебна практика).

35 От запитването следва също, че запитващата юрисдикция иска да се установи дали с оглед на специфичните характеристики на функционирането на цифровите пазари, засегнати от положение като разглежданото в главното производство, и като се има предвид функцията на цифрова платформа като Android Auto, не е обосновано да не се вземат предвид или най-малкото да се тълкуват гъвкаво условията, посочени по-специално в решение от 26 ноември 1998 г., Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569), с оглед на прилагането на член 102 ДФЕС спрямо поведение, изразяващо се в отказ от страна на разработило цифрова платформа предприятие с господстващо положение да предостави по искане на трето предприятие възможност за достъп до тази платформа, като осигури оперативната ѝ съвместимост с приложение, разработено от посоченото трето предприятие, т.е. по същество отказ да се осигури оперативната съвместимост на платформата с приложението.

36 Ето защо следва да се приеме, че с първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 102 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че отказът на разработило цифрова платформа предприятие с господстващо положение да осигури по искане на трето предприятие оперативната съвместимост на платформата с разработено от посоченото трето предприятие приложение може да представлява злоупотреба с господстващо положение, дори когато платформата не е абсолютно необходима за търговската експлоатация на приложението на пазара надолу по веригата, но може да направи същото приложение по-привлекателно за потребителите.

37 В това отношение следва да се припомни, че член 102 ДФЕС забранява всяка злоупотреба от страна на едно или повече предприятия с господстващо положение в рамките на вътрешния пазар или в съществена част от него, доколкото тя може да повлияе върху търговията

между държавите членки. Този член има за цел да се избегне засягането на конкуренцията за сметка на общия интерес, на интересите на отделните предприятия и на потребителите, като не се допуска поведение на предприятията с господстващо положение, което ограничава основаната на качествата конкуренция и по този начин може да причини пряка вреда на последните или което възпрепятства или нарушава тази конкуренция и по този начин може да им причини непряка вреда (решение от 10 септември 2024 г., Google и Alphabet/Комисия (Google Shopping), C-48/22 P, EU:C:2024:726, т. 87 и цитираната съдебна практика).

38 Такова е поведението на пазар, на който именно поради присъствието на тези едно или повече предприятия с господстващо положение степента на конкуренция вече е отслабена чрез средства, различни от тези, които управляват основаната на качествата конкуренция между предприятията, което създава пречки за запазването на все още съществуващата на пазара степен на конкуренция или за развитието на тази конкуренция (решение от 10 септември 2024 г., Google и Alphabet/Комисия (Google Shopping), C-48/22 P, EU:C:2024:726, т. 88 и цитираната съдебна практика).

39 Що се отнася до практиките, състоящи се в отказ да се предостави достъп до инфраструктура, развита от предприятие с господстващо положение за нуждите на собствената му дейност и притежавана от него, от практиката на Съда следва, че такъв отказ може да представлява злоупотреба с господстващо положение, при условие че не само отказът може да предотврати всяка конкуренция на съответния пазар от страна на търсещия достъпа и не може да бъде обективно обоснован, но и че инфраструктурата сама по себе си е абсолютно необходима за упражняването на дейността на последния, в смисъл че няма никакъв реален или потенциален заместител на тази инфраструктура (вж. в този смисъл решения от 26 ноември 1998 г., Bronner, C-7/97, EU:C:1998:569, т. 41, и от 10 септември 2024 г., Google и Alphabet/Комисия (Google Shopping), C-48/22 P, EU:C:2024:726, т. 89 и цитираната съдебна практика).

40 В това отношение следва да се припомни, че налагането на тези условия в точка 41 от решение от 26 ноември 1998 г., Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569), е обосновано от обстоятелствата по това дело, изразяващи се в отказ на предприятие с господстващо положение да предостави на конкурент достъп до инфраструктура, която е развило за нуждите на собствената си дейност, като се изключи всяко друго поведение (решения от 25 март 2021 г., Deutsche Telekom/Комисия, C-152/19 P, EU:C:2021:238, т. 45, и от 10 септември 2024 г., Google и Alphabet/Комисия (Google Shopping), C-48/22 P, EU:C:2024:726, т. 90 и цитираната съдебна практика).

41 Всъщност констатацията, че предприятие с господстващо положение е злоупотребило с това свое положение поради отказ да договаря с конкурент, води до това, че посоченото предприятие е принудено да договаря с този конкурент. Подобно задължение обаче накърнява в значителна степен свободата на договаряне и правото на собственост на предприятието с господстващо положение, тъй като предприятието, дори да има господстващо положение, по принцип е свободно да откаже да договаря и да предоставя за използване инфраструктурата, която е развило за свои собствени нужди (решения от 25 март 2021 г., Deutsche Telekom/Комисия, C-152/19 P, EU:C:2021:238, т. 46, и от 10 септември 2024 г., Google и Alphabet/Комисия (Google Shopping), C-48/22 P, EU:C:2024:726, т. 91).

42 Освен това, макар в краткосрочен план санкционирането на предприятие за злоупотреба с господстващото му положение поради отказ да договаря с конкурент да води до насърчаване на конкуренцията, за разлика от това в дългосрочен план обикновено е благоприятно за развитието на конкуренцията и е в интерес на потребителите да се позволи на дадено дружество да запази за собствена употреба инфраструктурата, която е развило за нуждите на своята дейност. Всъщност, ако достъпът до инсталация за производство, продажба или доставка се предоставя твърде лесно, конкурентите няма да бъдат насърчени да създадат конкурентни инсталации. Освен това предприятието с господстващо положение би било в по-малка степен склонно да инвестира в ефикасна инфраструктура, ако е възможно просто по искане на конкурентите му да се окаже принудено да споделя с тях ползите от своите собствени инвестиции (вж. в този смисъл решения от 25 март 2021 г., Deutsche Telekom/Комисия, C-152/19 P, EU:C:2021:238, т. 47, и от 25 март 2021 г., Slovak Telekom/Комисия, C-165/19 P, EU:C:2021:239, т. 47).

43 Следователно, както по същество подчертава генералният адвокат в точка 30 от заключението си, по-специално необходимостта да продължат да се насърчават предприятията с господстващо положение да инвестират в разработването на качествени стоки или услуги в интерес на потребителите обосновава прилагането на условията, припомнени в точка 39 от настоящото решение, в хипотезата, в която предприятие с господстващо положение е развило инфраструктура за нуждите на собствената си дейност и я притежава.

44 За сметка на това, както отбелязва генералният адвокат в точка 35 от заключението си, когато предприятие с господстващо положение е развило инфраструктура не само за нуждите на собствената си дейност, но и за да позволи използването на тази инфраструктура от трети предприятия, не се прилага условието, оповестено от Съда в точка 41 от решение от 26 ноември 1998 г., Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569), отнасящо се до абсолютната необходимост от посочената инфраструктура за упражняването на дейността на поискалия достъп, в смисъл че няма никакъв реален или потенциален заместител на същата инфраструктура.

45 Всъщност в такъв случай нито опазването на свободата на договаряне и на правото на собственост на предприятието с господстващо положение, нито необходимостта да се продължи насърчаването му да инвестира в разработването на качествени стоки или услуги обосновават отказът да се предостави на трето предприятие достъп до разглежданата инфраструктура да се квалифицира като злоупотреба по смисъла на член 102 ДФЕС само в случаите, в които този отказ поставя последното предприятие в невъзможност да упражнява дейността си чрез развиване на устойчиво предлагане на съседен пазар.

46 В това отношение е достатъчно да се отбележи, че макар разходите, произтичащи от развиването на такава инфраструктура, да са поети от предприятието с господстващо положение не само за нуждите на собствената му дейност, а с оглед на това инфраструктурата да може да се използва от трети предприятия, фактът, че от предприятието с господстващо положение се изисква да предостави на трето предприятие достъп до посочената инфраструктура, не променя съществено икономическия модел в основата на развиването ѝ.

47 От това следва, че за да се установи дали условията, посочени от Съда в точка 41 от решение от 26 ноември 1998 г., Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569), се прилагат по дело относно отказан достъп до инфраструктура, е необходимо да се установи дали тази инфраструктура е развита от предприятието с господстващо положение само за нуждите на собствената му дейност и е притежавана от него, или напротив, посочената инфраструктура е развита, за да се предостави възможност тя да се ползва от трети предприятия, за което свидетелства обстоятелството, че предприятието с господстващо положение вече е предоставило такъв достъп на такива предприятия.

48 В случая от акта за преюдициално запитване е видно, че Google е предоставило достъп на трети предприятия до Android Auto, като е направило тази цифрова платформа съвместима за категории приложения и дори за определени приложения, разработени от тях. Не може обаче да се счита, че цифрова платформа, чието предназначение е да се предостави възможност в информационно-развлекателната система на моторно превозно средство да се използват приложения, разработени по-специално от трети лица и изтеглени върху мобилните устройства на потребителите, е създадена единствено за нуждите на това предприятие с господстващо положение.

49 Ето защо, освен ако запитващата юрисдикция не установи друго, изглежда, че Android Auto не е било разработено от Google само за нуждите на собствената му дейност, тъй като достъпът до тази цифрова платформа е открит за трети предприятия, макар че условието, посочено от Съда в точка 41 от решение от 26 ноември 1998 г., Bronner (C-7/97, EU:C:1998:569), отнасящо се до абсолютната необходимост за упражняването на дейността на поискалия достъп, не е приложимо при проверката дали отказът от страна на разработило цифрова платформа предприятие да предостави възможност за достъп до тази платформа на разработило приложение трето предприятие, като осигури оперативната ѝ съвместимост с това приложение, представлява злоупотреба с господстващо положение по смисъла на член 102 ДФЕС.

50 От това следва, че този отказ може да представлява злоупотреба с господстващо положение, дори когато тази цифрова платформа не е абсолютно необходима за търговската експлоатация на съответното приложение на пазар надолу по веригата, в смисъл че няма никакъв реален или потенциален заместител на използването му чрез същата платформа.

51 Всъщност в подобна хипотеза, както по същество отбелязва генералният адвокат в точки 46 и 48 от заключението си, следва да се установи с оглед на съдебната практика, припомнена в точки 38 и 39 от същото решение, дали отказът на предприятието с господстващо положение, което е собственик на съответната цифрова платформа, да предостави възможност за достъп до тази платформа на разработило приложение трето предприятие, като осигури оперативната съвместимост на посочената платформа с това приложение, има за настояща или потенциална последица да изключи, възпрепятства или забави разработването на пазара на стока или услуга, конкуриращи се поне потенциално със стока или услуга, която се предоставя или може да се предоставя от предприятието с господстващо положение, и представлява поведение, ограничаващо основаната на качествата конкуренция, и поради това може да причини вреда на потребителите.

52 С оглед на всички изложени по-горе съображения на първия въпрос следва да се отговори, че член 102 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че отказът на разработило цифрова платформа предприятие с господстващо положение да осигури по искане на трето

предприятие оперативната съвместимост на платформата с разработено от посоченото трето предприятие приложение може да представлява злоупотреба с господстващо положение, дори когато платформата не е абсолютно необходима за търговската експлоатация на приложението на пазар надолу по веригата, но може да направи същото приложение по-привлекателно за потребителите, когато същата платформа не е била разработена от предприятието с господстващо положение само за нуждите на собствената му дейност.

По втория въпрос

53 С втория си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 102 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че фактът, че както предприятието, разработило приложение и поискало от предприятие с господстващо положение да осигури оперативната му съвместимост с цифрова платформа, на която последното предприятие е собственик, така и че конкурентите на първото предприятие са продължили да извършват дейност на пазара, към който спада приложението, и са развили положението си на него, макар да не са се възползвали от такава оперативна съвместимост, може сам по себе си да укаже, че отказът на предприятието с господстващо положение да уважи това искане не е могъл да породи антиконкурентни последици.

54 В това отношение, за да може в даден случай да се приеме, че определено поведение трябва да се квалифицира като „злоупотреба с господстващо положение“ по смисъла на член 102 ДФЕС, по принцип е необходимо да се докаже, че като прибягва до средства, различни от тези, които ръководят основаната на качествата конкуренция между предприятията, това поведение има за действителен или потенциален ефект ограничаването на тази конкуренция чрез отстраняване на също толкова ефективни конкурентни предприятия от съответния или съответните пазари или като възпрепятства развитието им на тези пазари, като се има предвид, че последните могат да бъдат както пазарите, на които е притежавано господстващото положение, така и свързани или съседни пазари, където посоченото поведение е насочено да породи своите настоящи или потенциални последици (решение от 10 септември 2024 г., Google и Alphabet/Комисия (Google Shopping), C-48/22 P, EU:C:2024:726, т. 165 и цитираната съдебна практика).

55 Квалифицирането на поведението на предприятие с господстващо положение като злоупотреба не изисква да се докаже, че е бил постигнат очакваният резултат от осъществявано от такова предприятие поведение за отстраняване на конкурентите от съответния пазар, а с това и да се докаже наличието на конкретен отстраняващ ефект върху пазара. Всъщност член 102 ДФЕС има за цел да санкционира злоупотребата от едно или повече предприятия с господстващо положение на вътрешния пазар или на съществена част от него, независимо дали подобна злоупотреба се е оказала ползотворна или не (вж. в този смисъл решение от 12 май 2022 г., Servizio Elettrico Nazionale и др., C-377/20, EU:C:2022:379, т. 53 и цитираната съдебна практика).

56 При това положение орган за защита на конкуренцията може да констатира нарушение на член 102 ДФЕС, като докаже, че през периода, в който съответното поведение е било осъществено, при обстоятелствата в конкретния случай то е могло да ограничи основаната на качествата конкуренция, въпреки липсата на последици от него (решение от 19 януари 2023 г., Unilever Italia Mkt. Operations, C-680/20, EU:C:2023:33, т. 41).

57 За тази цел обаче по принцип трябва да се представят конкретни доказателства, удостоверяващи, че въпросната практика действително, а не само хипотетично може да породи такива последици, като наличието на съмнения в това отношение трябва да е в полза на предприятието, прилагало тази практика (решение от 19 януари 2023 г., Unilever Italia Mkt.Operations, C-680/20, EU:C:2023:33, т. 42 и цитираната съдебна практика).

58 Всъщност запазването на същото равнище на конкуренция на съответния пазар и дори развитието на конкуренцията на този пазар не означава непременно, че разглежданата практика не може да породи антиконкурентни последици, тъй като такава липса на последици би могла да е следствие от други причини и да се дължи по-специално на промени, настъпили на съответния пазар след началото на посочената практика или на неспособността на предприятието с господстващо положение да осъществи успешно стратегията, стояща в нейната основа (решение от 12 май 2022 г., Servizio Elettrico Nazionale и др., C-377/20, EU:C:2022:379, т. 54). По-специално, от една страна, характерът на злоупотреба на разглежданото поведение не може да зависи от способността на конкурентите на съответния пазар да смекчат тези последици, а от друга страна, не може да се изключи, че без посоченото поведение конкуренцията на този пазар би могла да се развие още повече.

59 В случая изтъкнатото от Google обстоятелство, че Enel X Italia и конкурентите му са запазили своето присъствие на пазара, към който спада приложението JuicePass, и дори са го увеличили, само по себе си не означава, че отказът на Google да предостави достъп до Android Auto не е могъл да породи антиконкурентни последици. Това обстоятелство, при условие че бъде действително доказано, което запитващата юрисдикция следва да провери, може обаче да представлява индиция, че разглежданото в главното производство поведение на Google не е могло да породи твърдения отстраняващ ефект.

60 В това отношение, що се отнася до приложение, свързано с услугите по зареждане на моторни превозни средства, като разглежданото в главното производство, може по-специално да са относими евентуални доказателства, представени, за да се удостовери интересът, който биха могли да имат ползващите електрически автомобили към приложение като JuicePass, съдържащо по-специално функциите, описани в точка 9 от настоящото решение, и то въпреки факта, че това приложение не е могло да се използва чрез Android Auto в информационно-развлекателната система на тези превозни средства.

61 С оглед на всички изложени по-горе съображения на втория въпрос следва да се отговори, че член 102 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че фактът, че както предприятието, разработило приложение и поискало от предприятие с господстващо положение да осигури оперативната му съвместимост с цифрова платформа, на която последното предприятие е собственик, така и че конкурентите на първото предприятие са продължили да извършват дейност на пазара, към който спада приложението, и са развили положението си на него, макар да не са се възползвали от такава оперативна съвместимост, не указва сам по себе си, че отказът на предприятието с господстващо положение да уважи това искане не е могъл да породи антиконкурентни последици. Следва да се прецени дали това поведение на предприятието с господстващо положение е могло да възпрепятства поддържането или развитието на конкуренцията на съответния пазар, като се вземат предвид всички релевантни фактически обстоятелства.

По третия и четвъртия въпрос

62 В самото начало, първо, от акта за преюдициално запитване е видно, че Google е получило искане от страна на Enel X Italia разработено от последното приложение да може да се използва чрез Android Auto, което предполага разработването от страна на Google на модел, даващ възможност да се осигури оперативната съвместимост с тази платформа на приложенията, свързани с услугите за зареждане на електрически автомобили. Наистина, както посочва запитващата юрисдикция, след сезирането на AGCM, но преди приемането на решението на този орган Google е разработило впоследствие модел за проектиране на експериментални версии на приложения за зареждане на електрически автомобили с цел използване в Android Auto. Към датата на отправеното до Google искане обаче не е съществувал модел за категорията приложения, свързани с услугите за зареждане на такива превозни средства.

63 Ето защо съмненията на запитващата юрисдикция, които са я накарали да отправи третия и четвъртия въпрос, се отнасят до значението — за целите на квалифицирането на разглежданото поведение като злоупотреба с господстващо положение по смисъла на член 102 ДФЕС — на липсата на модел за категорията приложения, свързани с услугите по зареждане на електрически автомобили, даващ възможност да се осигури оперативната съвместимост на тези приложения с Android Auto към датата на искането за този достъп, и до евентуалното задължение за разработване на такъв модел.

64 Второ, следва да се отбележи, че с последната част от четвъртия въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 102 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че в хипотезата, в която предприятие с господстващо положение е длъжно да разработи модел за категория приложения, за да предостави възможност за поискания от трето предприятие достъп до цифрова платформа, на която е собственик, като осигури оперативната съвместимост между съответните приложения и тази платформа, и предвид особената отговорност, която това предприятие с господстващо положение има на пазара, последното трябва при наличието на множество искания за достъп от страна на трети предприятия да установи обективни критерии за разглеждането на тези искания и подреждането им по приоритет.

65 Нито от акта за преюдициално запитване, нито от преписката на разположение на Съда обаче следва, че до Google са били отправени искания от трети предприятия, при това едновременно, за разработване на модели, предоставящи възможност да се осигури оперативната съвместимост на Android Auto с разработените от тези предприятия приложения.

66 Макар обаче преюдициалните въпроси, отнасящи се до правото на Съюза, да се ползват с презумпция за релевантност, основанието за отправяне на преюдициално запитване е не формулирането на консултативни становища по общи или хипотетични въпроси, а необходимостта от отговор за ефективното решаване на даден правен спор (решение от 14 януари 2021 г., The International Protection Appeals Tribunal и др., C-322/19 и C-385/19, EU:C:2021:11, т. 53 и цитираната съдебна практика).

67 Следователно, доколкото с втората част от четвъртия въпрос всъщност се цели получаване на консултативно становище от Съда, тя е недопустима.

68 Трето, следва да се отбележи, че що се отнася до останалите им аспекти, третият и четвъртият въпрос се отнасят до обективните основания, на които може да се позове предприятие с господстващо положение във връзка с поведение, изразяващо се в отказ да се предостави или да се разработи модел за разработени от трети предприятия приложения, даващ възможност за използването им чрез цифрова платформа, на която предприятието с господстващо положение е собственик, което може да попада в обхвата на забраната по член 102 ДФЕС, както и до тежестта на доказване, която се носи съответно от посоченото предприятие и от компетентния орган за защита на конкуренцията.

69 При тези условия следва да се приеме, че с третия и четвъртия си въпрос, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 102 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че когато може да се квалифицира като злоупотреба по смисъла на тази разпоредба поведение, изразяващо се в отказ от страна на предприятие с господстващо положение да предостави възможност за оперативна съвместимост на разработено от трето предприятие приложение с цифрова платформа, на която предприятието с господстващо положение е собственик, последното предприятие може надлежно да изтъкне като обективно основание за отказа си липсата на модел, даващ възможност да се осигури тази оперативна съвместимост към датата, на която третото предприятие е поискало такъв достъп, или предприятието с господстващо положение може да бъде задължено да разработи този модел. Освен това посочената юрисдикция иска да се установи дали във втората хипотеза член 102 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че предприятието с господстващо положение е длъжно, от една страна, да вземе предвид общите нужди на пазара или нуждите на предприятието, което иска същия достъп, и от друга страна, да го информира за времето, необходимо за разработването на посочения модел, или органът за защита на конкуренцията е длъжен въз основа на обективни данни да провери времето, което е необходимо на предприятието с господстващо положение, за да разработи такъв модел.

70 От практиката на Съда по член 102 ДФЕС следва, че предприятие с господстващо положение има възможност да обоснове действия, които могат да попаднат в обхвата на предвидената в този член забрана (решения от 27 март 2012 г., Post Danmark, C-209/10, EU:C:2012:172, т. 40, и от 21 декември 2023 г., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, т. 201 и цитираната съдебна практика).

71 По-специално такова предприятие може да докаже за тази цел или че неговото поведение е обективно необходимо, или че ефектът на отстраняване, до който води то, може да бъде неутрализиран и дори преодолян от повишаването на ефективността, което е от полза и за потребителите (решения от 27 март 2012 г., Post Danmark, C-209/10, EU:C:2012:172, т. 41, и от 21 декември 2023 г., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, т. 202 и цитираната съдебна практика).

72 На първо място, запитващата юрисдикция иска да се установи дали предприятие с господстващо положение, което отказва на трето предприятие достъп до цифрова платформа и доколкото този отказ може да породи антиконкурентни последици, може надлежно да изтъкне като обективно основание за отказа си липсата на модел за категория приложения, даващ възможност да се осигури оперативната съвместимост между тези приложения и посочената платформа към датата, на която е поискан достъпът, или посоченото предприятие може да бъде задължено да разработи този модел, за да предостави възможност на третото предприятие да получи посочения достъп.

73 Както по същество отбелязва генералният адвокат в точки 64 и 65 от заключението си, отказът да се осигури оперативната съвместимост на приложение с цифрова платформа, направен от предприятието с господстващо положение поради липсата на модел за съответната категория приложения, може да бъде обективно обоснован, когато предоставянето на такава оперативна съвместимост посредством този модел само по себе си и с оглед на свойствата на приложението, за което се иска оперативна съвместимост, би застрашило целостта на съответната платформа или безопасното ѝ използване, или още когато по други технически причини би било невъзможно да се осигури тази оперативна съвместимост чрез разработването на посочения модел.

74 Извън тези случаи обаче липсата на модел за съответната категория приложения или трудностите, свързани с неговото разработване, пред които може да бъде изправено предприятието с господстващо положение, сами по себе си не могат да представляват обективно основание за отказа на достъп, направен от това предприятие. При все това, като се вземат предвид всички релевантни обстоятелства в това отношение, необходимостта да се посвети разумен период от време на разработването и следователно невъзможността незабавно да се осъществи исканата оперативна съвместимост, може да се счита за обективно необходима и пропорционална, като се вземат предвид едновременно нуждите на предприятието, което иска достъп до платформата на предприятието с господстващо положение, и трудностите, които последното предприятие среща при разработването на този модел.

75 В това отношение са релевантни по-специално степента на техническа трудност при разработването на модела за съответната категория приложения, предоставящ възможност за поискания достъп, ограниченията, свързани с невъзможността за снабдяване в кратък срок с някои ресурси, по-специално човешки, необходими за разработването на този модел с оглед на нуждите на поискалото достъп предприятие, или още ограниченията извън предприятието с господстващо положение, които оказват влияние върху способността му да разработи същия модел, като например свързаните с приложимата правна уредба.

76 При това положение, както по същество отбелязва генералният адвокат в точки 74 и 75 от заключението си, разработването на такъв модел, който осигурява исканата оперативна съвместимост, може да представлява разход за предприятието с господстващо положение. Член 102 ДФЕС обаче допуска това предприятие да иска подходяща насрещна имуществена престация от предприятието, поискало оперативната съвместимост. Такава насрещна престация трябва да бъде справедлива и пропорционална, като даде възможност на предприятието с господстващо положение с оглед на действителните разходи за разработването да извлече подходяща печалба от него. Определянето на размера на тази насрещна престация не засяга вземането ѝ предвид при евентуалното прилагане на други норми на правото на Съюза, уреждащи съответно възнаграждението на предприятието с господстващо положение за придобиването от предприятието, поискало оперативна съвместимост, на крайни потребители за неговото приложение.

77 На последно място, липсата на отговор от страна на предприятието с господстващо положение на искането на трето предприятие предприятието с господстващо положение да осигури оперативната съвместимост на цифрова платформа, на която е собственик, с разработено от третото предприятие приложение, би могла да представлява индиция, че отказът да се осигури такава оперативна съвместимост не е обективно обоснован.

78 На второ място, важно е да се подчертае, че макар тежестта на доказване относно наличието на обстоятелства, съставляващи нарушение на член 102 ДФЕС, да се носи от органите за защита на конкуренцията, независимо дали на равнището на Съюза или на национално равнище, все пак, както бе припомнено в точки 70 и 71 от настоящото решение, съответното предприятие с господстващо положение трябва да изтъкне евентуално обективно основание и да представи доводи и доказателства в това отношение.

79 Ако предприятието с господстващо положение не изпълни това изискване, задача на съответния орган за защита на конкуренцията е, по-нататък, ако иска да установи наличие на злоупотреба с господстващо положение, да докаже, че доводите и доказателствата, изтъкнати от посоченото предприятие, не са убедителни, а оттам — че представената обосновка не може да се приеме.

80 В това отношение в положение като разглежданото в главното производство компетентният орган за защита на конкуренцията е длъжен, като вземе предвид по-специално съображенията, които предприятието с господстващо положение е изтъкнало пред третото предприятие, за да обоснове направения спрямо третото предприятие отказ да осигури оперативната съвместимост на разработено от последното приложение с цифрова платформа, на която предприятието с господстващо положение е собственик, и като вземе предвид всички релевантни обстоятелства, да провери дали отказът от страна на предприятието с господстващо положение да разработи модел за съответната категория приложения, който дава възможност за тази оперативна съвместимост, е обективно необходим и да прецени дали този отказ е пропорционален.

81 С оглед на всички изложени по-горе съображения на третия и четвъртия въпрос следва да се отговори, че член 102 трябва да се тълкува в смисъл, че когато може да се квалифицира като злоупотреба по смисъла на тази разпоредба поведение, изразяващо се в отказ от страна на предприятие с господстващо положение да осигури оперативната съвместимост на разработено от трето предприятие приложение с цифрова платформа, на която предприятието с господстващо положение е собственик, последното предприятие може надлежно да изтъкне като обективно основание за отказа си липсата на модел, даващ възможност да се осигури тази оперативна съвместимост към датата, на която третото предприятие е поискало такъв достъп, когато предоставянето на такава оперативна съвместимост чрез този модел само по себе си и с оглед на свойствата на приложението, за което се иска оперативна съвместимост, би застрашило целостта на съответната платформа или безопасното ѝ използване, или още когато по други технически причини би било невъзможно да се осигури тази оперативна съвместимост чрез разработването на посочения модел. Ако случаят не е такъв, предприятието с господстващо положение е длъжно да разработи такъв модел в необходимия за тази цел разумен срок и евентуално срещу подходяща насрещна имуществена престация, като се вземат предвид нуждите на третото предприятие, поискало разработването, действителните разходи за него и правото на предприятието с господстващо положение да извлече подходяща печалба от него.

По петия въпрос

82 С петия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 102 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че за да прецени дали е налице злоупотреба, състояща се в отказ от страна на предприятие с господстващо положение да осигури оперативната съвместимост на разработено от трето предприятие приложение с цифрова платформа, на

която предприятието с господстващо положение е собственик, орган за защита на конкуренцията е длъжен да определи пазара надолу по веригата, на който този отказ може да породи антиконкурентни последици, дори този пазар да е само потенциален.

83 Следва да се припомни, че определянето на съответния пазар при прилагането на член 102 ДФЕС по принцип съставлява предварително условие, за да се прецени дали съответното предприятие евентуално е в господстващо положение (вж. в този смисъл решение от 21 февруари 1973 г., Europemballage и Continental Can/Комисия, 6/72, EU:C:1973:22, т. 32), и целта му е да очертае периметъра, в който трябва да бъде преценен въпросът дали това предприятие може в значителна степен да действа независимо от своите конкуренти, от своите клиенти и от потребителите (вж. в този смисъл решения от 9 ноември 1983 г., Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Комисия, 322/81, EU:C:1983:313, т. 37, и от 27 юни 2024 г., Комисия/Servier и др., C-176/19 P, EU:C:2024:549, т. 381).

84 За да се прецени дали отказ като описания в точка 82 от настоящото решение представлява злоупотреба, следва да се разграничат два пазара, а именно, от една страна, пазарът, към който спада цифровата платформа и на който предприятието — неин собственик, има господстващо положение, като този пазар обикновено е пазарът нагоре по веригата, и от друга страна, пазарът, на който приложението се използва за производството на друга стока или за доставката на друга услуга от предприятието, поискало оперативната съвместимост на приложението с тази платформа, и на който могат да настъпят антиконкурентните последици от поведението на предприятието с господстващо положение, като този пазар е съседен пазар, по-специално надолу по веригата.

85 При прилагането на член 102 ДФЕС за идентифицирането на пазара надолу по веригата не е непременно необходимо точно определяне на продуктовия и географския пазар. При определени обстоятелства е достатъчно да може да се идентифицира потенциален, дори хипотетичен пазар (решение от 29 април 2004 г., IMS Health, C-418/01, EU:C:2004:257, т. 44). Всъщност, когато съответният пазар надолу по веригата все още се развива или се развива бързо и следователно неговият обхват не е напълно определен към датата, на която предприятието с господстващо положение реализира поведението, за което се твърди, че представлява злоупотреба, достатъчно е органът за защита на конкуренцията да идентифицира този пазар, макар той да е само потенциален. След това, като вземе предвид характеристиките и потенциалния обхват на посочения пазар, този орган трябва да докаже, че това поведение може да породи антиконкурентни последици на същия пазар, дори на него да съществува само потенциална конкуренция между стоките или услугите на предприятието с господстващо положение и в случай на поведение, при което то отказва поисканата от трето предприятие оперативна съвместимост с цифрова платформа, на която предприятието с господстващо положение е собственик, стоките или услугите на предприятието, поискало тази оперативна съвместимост.

86 С оглед на гореизложените съображения член 102 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че за да прецени дали е налице злоупотреба, състояща се в отказ от страна на предприятие с господстващо положение да осигури оперативната съвместимост на разработено от трето предприятие приложение с цифрова платформа, на която предприятието с господстващо положение е собственик, орган за защита на конкуренцията може да се ограничи да идентифицира пазара надолу по веригата, на който този отказ може да породи антиконкурентни последици, дори този пазар надолу по веригата да е само потенциален, тъй като за такова идентифициране не е непременно необходимо точно определяне на съответния продуктов и географски пазар.

По съдебните разноски

87 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

1) **Член 102 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че отказът на разработило цифрова платформа предприятие с господстващо положение да осигури по искане на трето предприятие оперативната съвместимост на платформата с разработено от посоченото трето предприятие приложение може да представлява злоупотреба с господстващо положение, дори когато платформата не е абсолютно необходима за търговската експлоатация на приложението на пазар надолу по веригата, но може да направи същото приложение по-привлекателно за потребителите, когато същата платформа не е била разработена от предприятието с господстващо положение само за нуждите на собствената му дейност.**

2) **Член 102 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че фактът, че както предприятието, разработило приложение и поискало от предприятие с господстващо положение да осигури оперативната му съвместимост с цифрова платформа, на която последното предприятие е собственик, така и че конкурентите на първото предприятие са продължили да извършват дейност на пазара, към който спада приложението, и са развили положението си на него, макар да не са се възползвали от такава оперативна съвместимост, не указва сам по себе си, че отказът на предприятието с господстващо положение да уважи това искане не е могъл да породи антиконкурентни последици. Следва да се прецени дали това поведение на предприятието с господстващо положение е могло да възпрепятства поддържането или развитието на конкуренцията на съответния пазар, като се вземат предвид всички релевантни фактически обстоятелства.**

3) **Член 102 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че когато може да се квалифицира като злоупотреба по смисъла на тази разпоредба поведение, изразяващо се в отказ от страна на предприятие с господстващо положение да осигури оперативната съвместимост на разработено от трето предприятие приложение с цифрова платформа, на която предприятието с господстващо положение е собственик, последното предприятие може надлежно да изтъкне като обективно основание за отказа си липсата на модел, даващ възможност да се осигури тази оперативна съвместимост към датата, на която третото предприятие е поискало такъв достъп, когато предоставянето на такава оперативна съвместимост чрез този модел само по себе си и с оглед на свойствата на приложението, за което се иска оперативна съвместимост, би застрашило целостта на съответната платформа или безопасното ѝ използване, или още когато по други технически причини би било невъзможно да се осигури тази оперативна съвместимост чрез разработването на посочения модел. Ако случаят не е такъв, предприятието с господстващо положение е длъжно да разработи такъв модел в необходимия за тази цел разумен срок и евентуално срещу подходяща насрещна имуществена престация, като се вземат предвид**

нуждите на третото предприятие, поискало разработването, действителните разходи за него и правото на предприятието с господстващо положение да извлече подходяща печалба от него.

4) **Член 102 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че за да прецени дали е налице злоупотреба, състояща се в отказ от страна на предприятие с господстващо положение да осигури оперативната съвместимост на разработено от трето предприятие приложение с цифрова платформа, на която предприятието с господстващо положение е собственик, орган за защита на конкуренцията може да се ограничи да идентифицира пазара надолу по веригата, на който този отказ може да породи антиконкурентни последици, дори този пазар надолу по веригата да е само потенциален, тъй като за такова идентифициране не е непременно необходимо точно определяне на съответния продуктов и географски пазар.**

Подписи